

הלכות ברכת המזון קצב-קצב תקמג

לה' ¹⁷ הרוי לה' ¹⁸ אבל בברכה נאמר ¹⁹ במקלות ברכו אלהים וגו' ברכו עמים אלהינו וגו' ²⁰ ורבים כמותם כולם בלא למ"ד.

ומעשרה ולמעלה אפי' הם אלף או ריבוא כך הם מברכים ²¹:

ך כל המשנה מזה הנוסח ²² כגון שאומר נברך על המזון שאכלנו משלו או שאומר נברך למי שאכלנו משלו הרי זה בור שכשאומר נברך על המזון נראה כמברך למזון ²³ וכשאומר למי שאכלנו משמע שמרובים הם זה ון את זה וזה את זה ולפי דבריו מברך את בעל הבית ²⁴ משא"כ שאכלנו משלו סתם משמע שהוא יחיד שהכל אוכלים משלו ומה שאומרים בהגדה למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הנסים האלו זהו לפי שבנסים אי אפשר למעות שעושה נסים וולתי הקב"ה משא"כ בברכה אפשר למעות שמברך את בעל הבית ²⁵ וכשהם עשרה כיון שמוכרין את השם אין מקום למעות שמברכין המזון ויכול לומר נברך אלהינו על המזון שאכלנו ²⁶ אבל לא למי שאכלנו ²⁷ כי לא יהיה פירוש לדבריו כלל ואם יאמר מי שאכלנו הרי זה בורות כי מה סימן צריך לתת ²⁸:

ה וכן האומר במקום ובמטוב חיינו וממטוב חיינו או ובמטוב חיים ה"ו בור ²⁹ שממטוב משמע דבר מועט וממעט בתגמוליו של מקום ³⁰ ומה שאומרים שבענו ממטוב ³¹ זהו בשאלה ³² שהשואל שואל דבר מועט כעני כפתה שאינו מרים ראש לשאל שאלה גדולה ³³ ובמטוב חיים משמע שאר העולם חיים ולא הוא ³⁴ ומוציא עצמו מן הכלל ³⁵:

ז אם טעה המזמן בעשרה והעונים ולא הזכירו את השם בברכת הזימון אינם יכולים לחזור ולזמן בשם כיון שכבר יצאו ידי חובת זימון אלא שבמלו מצות הזכרת השם ומעוות שלא יוכל לתקן הוא אבל אם עדיין לא ענו אחריו כיון שלא נתקיימה עדיין מצות זימון היחוד המברך וזימן בשם ואחר כך יענו אחריו ³⁶:

ז בוהר ³⁷ הוהירו לומר בפיו קודם ברכת המזון תן לנו הכוס ונברך ³⁸ או באו ונברך לפי שכל דבר שבקדושה צריך הזמנה כפה עובר לעשייתו כדי להמשיך הקדושה ולהעביר מה שבגדה ומה נהגים לומר בלשון אשכנז (רבותי מ"ר וועל"ן בענמש"ן ³⁹) והם עונים יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם ⁴⁰:

קצב. אם מצטרפין לזימון אם לאו וכו' ב' סעיפים:

א שנים שאכלו כאחת אם נקבעו בקביעות המועלת לצרף לזימון בשלשה א' ע"פ ששנים

מח רש"י שם ד"ה בשאלה. מ"א שם.
מט ב"י ד"ה ונעמא.
נ רש"י שם ד"ה חיים.
נא ב"י בשם ארחות חיים. שו"ע ס"ב.
נב דרז ואתהגן (בלק) קפג. ב. וראה מ"מ געיוג.
נג ראה פסחים קג. ב. לעיל ס"ה קעט ס"ב וס"ה.
נד ולענין קדושה והדבילה וכן לענין ברכה באמצע המעודה, ראה לעיל ס"ה קעג ס"א.
נה סדר השלחן למה"ר נפתלי. מ"א ריש הסימן וכו"ה בסידור.

סימן קצב

א שדוקא כשנקבעו יחד (כמבואר לקמן ס"ב) יכולים לזמן בשלשה. תוס' ברכות מב. א. ד"ה הפכו. רבינו יונה רפ"ז דברכות ד"ה שלשה. רא"ש ברכות פ"ו ס"א. ת"א ס"ק ח. וברלקמן ס"ב.

לב שנות מן. כא ובכ"מ.
לג תהלים ל. ב. ובכ"מ.
לד תהלים סח. כו.
לה תהלים מ. ה.
לו שם בתוספת. מור וש"ע שם.
לז גמרא שם ג. א. מור וש"ע שם.
לח רשב"א שם ד"ה על. מ"א ס"ק ד.
לט רש"י שם ד"ה למי. מ"א ס"ק ה.
מ גמרא שם. מ"א ס"ק ה.
מא שם בגמרא. מור וש"ע שם.
מב דרכי משה ס"ק ג. ט"ז ס"ק ח.
מג ט"ז שם.
מד גמרא שם. מור וש"ע שם.
מה רש"י שם ד"ה וממטוב. מ"א ס"ק ג.
מו בתפלת שבת וי"מ. מ"א שם.
מז גמרא שם.

תקמד

הלכות ברכת המזון קצג-קצד

אין ראויים לזימון: ולכן צריך כל אחד לברך לעצמו לבתחלה. מ"מ אם אחד יודע לברך והשני אינו יודע מברך היודע ומציא מי שאינו יודע.

וצריך לבזון¹ מלה במלה לכל מה שיאמר המברך² והמברך צריך לבזון להוציא ידו חובתו.

ואם צריך שיהיה העם הארץ מכין בלשון הקודש נתבאר בסיומן קפ"ה:

ב איזו היא קביעות המצטרפת לזימון כשהסיבו³ על המטות או שישבו בשולחן אחד או בלא שולחן במפה אחת בזמן הזה שאין לנו הסיבה⁴ או שקבעו [חסר⁵]:

קצד שלשה שאכלו כאחד ונפרדו לענין הזימון ומה דינן וכו' נ' מעיפים:

א שלשה שאכלו אחת ושכחו ובירך כל אחד לעצמו כמל מהם הזימון ואין יכולים לחזור ולזמן שאין זימון למפרע⁶ וכן אם בירכו שנים מהם אין השלישי יכול לזמן עמהם⁷ אבל אם אחד מהם שכח ובירך לעצמו יכולים השנים האחרים לזמן עמו⁸ ויכול לענות ברוך שאכלנו אף על פי שלא אכל כלום אחר שבירך ברכת המזון מפני שכבר נצטרף עמהם באכילתו קודם שבירך ברכת המזון ואף על פי שכבר בירך אחר אכילתו אין בכך כלום להאומרים שאם שנים אכלו פת השלישי מצטרף עמהם לזימון אפילו לא אכל עמהם פת אלא ירק ולא נתייב בברכת המזון כלל⁹ כמ"ש בסיומן קצ"ז.

ואף על פי שהאוכל ירק ומברך אחריו ברכה אחרונה שוב אינו מצטרף לזימון מפני שכבר נסתלק מזה¹⁰ מכל מקום כאן שאכל פת ונקבע עמהם לא נסתלק מהם בברכתו לעצמו לענין שלא יוכלו האחרים לזמן עמו.

ואפי' להאומרים שאין מצטרף ל' אלא א"ב אבל כוית פת ויש לחוש לדרבירם לבתחלה כמו שיתבאר שם מ"מ כאן הרי כבר אכל פת עמהם ונצטרף עמהם לזימון¹¹ אלא שמפני שכבר בירך לעצמו בטל הזימון ממנו מפני שאין זימון למפרע¹² ולכן לא בטל אלא ממנו אבל לא מהאחרים שלא בירכו עדיין לפיכך הם יוצאים ידי זימון אבל הוא אינו יוצא.

¹ כדלעיל סי' קצב ס"א וש"נ.

² אבל ביערבב יצאו י"ח כדלעיל סי' קצו ס"ז וש"נ.

³ ד ברכות נו"ב. ב. מור וש"ע סי' א'. וראה לקמן סי' ר"ג. ס"ב

סי' קצ"ג. ב. מור וש"ע. וראה גם לעיל סי' קפ"ה.

⁴ סי' קפ"ה. לקמן סי' קצ"ג. ולענין אינו בקי בברכת

המזון ע"י לעיל סי' ה' ס"א. ולענין אינו בקי בחזרת הש"ץ

ע"י לעיל רס"ז קפ"ה.

⁵ ה מודרכי ברכות רמז קנ"ה. בשם מור"ם בברכות טהר"ם.

⁶ ו מור וש"ע. ס"א. וז"ל לקמן סי' ר"ג ס"ד - בכל

הברכות וש"נ.

⁷ ז ברכות מור"ם ומדרכי שם. רמ"א ס"א. וראה לקמן שם

בכל הברכות שמדברנן ש"א שהוא רק לבתחלה.

⁸ ח סעף א.

⁹ ט ברכות נו"ב. ב גבי תלמודי דרב, שמשם למרו (התוס'

שם ע"א ד"ה התוס') שגם בברכת המזון צריך הסיבה

לזימון (כדלעיל סי' וש"נ).

¹⁰ י ע"י ס"ז קצ"ג ספ"ז - לענין ברכת המוציא, וש"נ.

יא בהמשך הסיומן (שהסר לפנינו) נתבאר (א) שצריך לשמוע ברכת הזימון עד חזן את הכל. ומצויין לכאן לעיל סי' קצ"ג ס"ג. לקמן סי' קצ"ג ס"ג. קצ"ג ס"ג. קצ"ג ס"ג. ר"ן פ"ח וזמון. ומצויין לכאן לקמן סי' ר' ס"ג. (ג) שצריך לחזור אחר וזמון. ומצויין לכאן לקמן סי' קצ"ג ס"ג.

סיומן קצד

- א** ברכות מה ע"ה. מור וש"ע סי' א'.
- ב** רמ"א ברכות פ"ז סי' כה. ודש"א ברכות ג, א ד"ה אינהו. מור וש"ע שם.
- ג** ברכות ג, א. מור וש"ע שם.
- ד** ר"א שם. מור ומ"א ס"ק א.
- ה** סעף ב.
- ו** ו' ד"א ס"י קצ"ג ס"ק ד בשם האגודה. לקמן שם ס"ד.
- ז** ז' מ"א ס"ק א.
- ח** ברכות ג, א. מור וש"ע שם.